

Rónaky József – Macsuga Géza – Volent Gábor – Csurgai József – Cziva Oszkár – Horváth Kristóf – Petőfi Gábor – Vincze Árpád – Zelenák János – Solymosi József

A NUKLEÁRIS LÉTESÍTMÉNYEK KATONAI TERROR-FENYEGETETTSÉGÉNEK ÉRTÉKELÉSE – I.

A nemzetközi és hazai szabályozás, valamint a gyakorlat áttekintése

Absztrakt

2001. szeptember 11-e után minden nukleáris létesítmény biztonsági értékelését újfent elvégezték, különös tekintettel a terror-fenyegetettség mértékének reális veszélyére. Ennek az oka és szükséglete abban áll, hogy a nukleáris létesítmények minden tekintetben lehetséges terrorista célpontoknak minősülnek, ugyanakkor nyilvánvalóan nem puha célpontok. A vizsgálatok célja minden esetben fizikai védelem megerősítése révén a nukleáris biztonság növelése volt.

A két cikkre tervezett sorozatunkban a szerzők, mint a vizsgálatokat végző szakértői munkacsoport tagjai ismertetik a paksi atomerőmű, mint kiemelkedő jelentőségű hazai nukleáris létesítmény ellen katonai eszközökkel és eljárásokkal potenciálisan szóba jöhető földi, légi és vízi terrorcselekményekkel szembeni védekezés értékelési módszerét.

Ebben az első közleményben a nukleáris létesítmények fizikai védelmét szolgáló nemzetközi és hazai szabályozást és az egyes országokban kialakult gyakorlatot tekintjük át.

After September 11, the physical protection of each nuclear power plant was reassessed with special regard to the present threats of terrorism. The reason for that is the temptation that these plants potentially present, while – of course – they cannot be considered targets that are completely vulnerable. In each case, the main goal of these assessments was to improve nuclear safety through the strengthening of the physical protection.

According to the plans of the authors who carried out these inspections, our series will consist of two articles. They will be about the applied examination method of defense against the full-scale of possible terror attacks on the nuclear power plant of Paks using military apparatus and procedures on the ground, in the air, or in water.

This first article deals with the international and state regulations regarding the safety of nuclear power plants with country-based analysis.

Kulcsszavak: *nukleáris biztonság, terrorcselekmény, nukleáris szabályozás, biztosítékok, fizikai védelem*

1. A NUKLEÁRIS LÉTESÍTMÉNYEK FIZIKAI VÉDELME SZOLGÁLÓ NEMZETKÖZI ÉS HAZAI JOGI SZABÁLYOZÁS

Mindjárt eljárásban le kell szögezni, hogy a nukleáris és radioaktív anyagok és nukleáris létesítmények biztonságát szolgáló fizikai védelem **egységes jogszabályi kezelése** még a jövő egyik fontos állami feladata.

A követelményrendszer kidolgozása során az alábbi ajánlásokat és jogszabályokat kell egységes rendszerbe foglalni.

Convention on the Physical Protection of Nuclear Material, INFCIRC/274/rev.1, 1980

A nukleáris anyagok fizikai védelméről az 1980. évi Nukleáris Anyagok Fizikai Védelméről szóló egyezmény [1] alapozta meg, amit Magyarország aláírt és kihirdetett. Az időközben felmerült tapasztalatok és a terrorizmus elleni harc kiszélesedése miatt az egyezményt 2005-ben módosították. A legfontosabb változtatást az jelenti, hogy az egyezménybe bekerült a nukleáris anyagokon kívül az azokat alkalmazó nukleáris létesítmények fizikai védelme is a szabotázs-cselekmények ellen. Az egyezmény magába foglalja a békés célra használt nukleáris anyagok nemzetközi szállítása (export-import, tranzit), hazai felhasználása, tárolása és szállítása során alkalmazandó előírásokat. Az egyezményben megállapított legfontosabb feladatok a fizikai védelmi biztosítékok beszerzése, a nemzeti központi hatóság és kapcsolattartási pont meghatározása, a szállítás során érintett államok tájékoztatása, a fizikai védelemmel kapcsolatban fogadott információk megfelelő kezelése, a nukleáris anyaggal való visszaélések bűnként való megítélése a részes államokban, az elkövető elítélése és kiadatása. A módosított egyezmény hazai jogi szabályozásba történő beillesztése folyamatban van.

Physical Protection of Nuclear Materials (NM) and Nuclear Facilities (NF) – INFCIRC/225/rev.4, 1999

Az egyezmény végrehajtását segítő a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség kiadta a Nukleáris anyagok és nukleáris létesítmények fizikai védelméről szóló (INFCIRC/225/rev.4, 1999) dokumentumot [2]. A dokumentum a célkitűzéseket, a megvalósítást szolgáló állami rendszerek elemeit, a nukleáris anyagok kategóriába sorolását, a használatban lévő, tárolt, illetve szállított nukleáris anyagok védelmi követelményeit, valamint a nukleáris létesítmények szabotázs elleni védelmének követelményeit foglalja magába.

Code of conduct on the safety and security of radioactive sources, IAEA, 2004

Külön ki kell térni a sugárforrások fizikai védelmére [3]. Erre vonatkozóan kezdeményezéseket tartalmaz a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség által a radioaktív források biztonságára és őrzés-védelmére, export-importjára kidolgozott ajánlás. Jelenleg az itt megfogalmazott elvárásokból még szinte semmi nem került átültetésre a hazai szabályozásba. A jogalkalmazás szintjén egyes, az ÁNTSZ által kiadott, sugárforrásokkal kapcsolatos tevékenységi engedélyekben jelennek csak meg a szükséges szisztéma nélkül az ORFK szakhatóság előírásai.

Európai Unió szabályozások

A fizikai védelemmel kapcsolatosan kötelező érvényű EU előírás, illetve EU ajánlás nincs.

1996. évi CXVI tv. Atomenergiáról (Atomtörvény)

Az Atomtörvény [4] előírásokat tartalmaz a lakosságnak és a környezetnek az ionizáló sugárzás káros hatásai elleni védelméről, valamint az atomenergia alkalmazásának szabályozásáról, az ezekkel összefüggő engedélyezési eljárásról, e téren a hatóságok és az

atomenergiát alkalmazók alapvető feladatairól, kötelezettségeiről. A nukleáris anyagok és létesítmények fizikai védelmi szabályozásának egységes kezelését a rendészetért felelős miniszter feladatába adja.

89/2005. (V. 5.) Korm. rendelet a nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági követelményeiről és az ezzel összefüggő hatósági tevékenységről

A nukleáris biztonsági hatósági tevékenységet bemutató 89/2005. (V. 5.) Korm. kormányrendelet [5] mellékleteiként kerültek kiadásra a Nukleáris Biztonsági Szabályzatok, amelyek a nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági követelményeit és az ezzel összefüggő hatósági tevékenységeket tartalmazzák.

39/1997. (VII.1.) IKIM rendelet a nukleáris anyagok nyilvántartási rendszeréről

A 39/1997. (VII.1.) IKIM rendelet [6] a nukleáris anyagok nyilvántartási rendszeréről, nemzetközi ellenőrzéséről és a velük kapcsolatos egyes hatósági jogkörökről szól. Módosítása, az Euratom-NAÜ-Magyarország között életbe lépő három-oldalú biztosítéki egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyv hatályba lépése miatt a közeljövőben várható.

33/2004. (VI.28.) BM rendelet a radioaktív anyagok központi és helyi nyilvántartásának rendjéről

A 33/2004. (VI.28.) BM rendelet radioaktív anyagok nyilvántartására vonatkozó szabályozás [7] részletes előírásokat tartalmaz a radioaktív anyagok központi és helyi nyilvántartására vonatkozóan.

13/1997. (IX.3.) KHVM rendelet a kiégett nukleáris üzemanyag biztonságos vasúti szállításáról szóló szabályzat kihirdetéséről

A 13/1997. (IX.3.) KHVM rendelet [8] hirdeti ki a kiégett nukleáris üzemanyag biztonságos vasúti szállításának szabályzatát. Elsősorban adminisztratív és biztonsági kérdésekkel foglalkozik, nagyon kevés, és az is általános előírás szerepel benne a fizikai védelemmel kapcsolatban.

47/1997. (VIII. 26.) BM rendelet Atomenergia alkalmazásával összefüggő rendőrségi feladatokról

A 47/1997. (VIII. 26.) BM rendelet [9] meghatározza a Rendőrhatalóság szakhatósági hozzájárulás szempontjait, munkavállalókra vonatkozó speciális biztonsági követelményeket és azok ellenőrzési rendjét, a nukleáris anyagok, létesítmények őrzésének és védelem ellátásának speciális módját, a radioaktív és nukleáris anyagok szállításának rendőri ellenőrzési és biztosítási feladatait, nukleáris üzemanyag határon való átszállításával kapcsolatos, továbbá egyéb rendészeti feladatokat.

1997. évi CLIX. Törvény az Fegyveres Biztonsági Őrségről, a természetvédelmi és mezei őrszolgálatról

A 1997. évi CLIX. törvény [10] előírásokat tartalmaz Fegyveres Biztonsági Őrség elrendelése, az elrendelő határozat előírásai, a kötelezett kötelezései, alkalmasságra, formaruhára, eszközökre vonatkozó engedélyezési lépések, előírások.

27/1998. (VI. 10.) BM rendelet a Fegyveres Biztonsági Őrség Működési és Szolgálati Szabályzatának kiadásáról

A 27/1998. (VI. 10.) BM rendelet a Fegyveres Biztonsági Őrség Működési és Szolgálati Szabályzatának kiadásáról [11] részletes szabályozást tartalmaz. Ezek között: általános rendelkezéseket, az előjárók és alárendeltek jogait és kötelezéseit, az őrség tagjainak jogállását, őrség tagjainak felszerelését, személyes szabadságot korlátozó és nem korlátozó

intézkedéseket, az őrség tagjainak munkaidejét, az őrzött létesítmények műszaki-technikai berendezéseit, őrség körletének berendezéseit az őrség tagjaival szemben támasztható vizsgakövetelményeket.

2005. évi CXXXIII. törvény személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályairól

A 2005. évi CXXXIII. törvény [12] szabályozza a működési engedély és igazolvány kiadását, a rendőrségi nyilvántartási (a tevékenység ellenőrzése, a működési engedély és igazolvány visszavonása, bevonása, elvétele), személy- és vagyonvédelmi tevékenységet, illetve magánnyomozást folytató kötelezettségeit és a tevékenység ellátásának szabályait.

1995. évi LXV. törvény az államtitokról és a szolgálati titokról

1995. évi LXV. törvény [13] tartalmazza az államtitokká, szolgálati titokká minősítés szabályait, a minősített adatok kezelésének és az azokba való betekintés rendjét.

213/1997. (XII.1.) Korm. rendelet a nukleáris létesítmény és radioaktív hulladéktároló biztonsági övezetéről meghatározza a biztonsági övezetben tiltott, vagy engedélyhez kötött tevékenységeket, többek között a légi közlekedést is megnevezve. A jelentősebb nukleáris létesítmények vonatkozásában a tiltott légtér pontos kijelölését a 14/1998. (VI.24) KHVM-HM-KTM rendelt adja meg.

16/2000. (VI.8.) EüM rendelet az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról

16/2000. (VI.8.) EüM rendelet [14] többek között, a fizikai védelem vonatkozásában meghatározza a Munkahelyi Sugárvédelmi Szabályzat tartalmi követelményeit.

A személy-, vagyonvédelmi és magánnyomozói kamara szakmai követelményei; MABISZ ajánlások

A kamarai követelmények és a MABISZ ajánlások olyan, elsősorban adminisztratív szabályozásokat tartalmaznak (a fenti jogszabályok előírásaiból, valamint a biztosítók követelményeiből levezetve), amiket a jelen felülvizsgálat során nem lehetett szempontként figyelembe venni.

2. A KATONAI JELLEGŰ TERROR-FENYEGETETTSÉG ÉRTÉKELÉSÉNEK NEMZETKÖZI HELYZETE

A terrorizmus jellegének nemzetközivé válása miatt nukleáris létesítmény célponttá válhat bármely országban, még olyanban is, amely ellen nincs különösebb ellenérzés terrorista körökben. Egy ilyen sikeres támadás komoly félelmet válthat ki más országokban, így a támadás sokkal szélesebb következményekhez (például atomerőmű bezárásához) vezethet, fokozva és nemzetközivé téve a gazdasági veszteségeket.

Ez a közlemény összefoglalást ad a nukleáris létesítmények katonai vagy terrorista fenyegetettségének értékelésére, felmérésére irányuló nemzetközi erőfeszítésekről. Fontos megjegyezni, hogy a témakör rendkívül érzékeny, ezért nyilvános publikációk, írott dokumentumok érhetően legtöbbször a fizikai védelem céljainak és elveinek általános bemutatására, az alkalmazott fizikai védelmi rendszer nagyvonalakban történő ismertetésére korlátozódnak, az egyes országok nukleáris létesítményeinek fizikai védelmi rendszeréről csak nagyon korlátozottan állnak rendelkezésre információk.

Tematikus nemzetközi konferenciák, találkozók ritkán szerveződnek a kérdéskör megvitatására és a tapasztalatok megosztására. Az alábbi rövid összefoglalás alapját ezért elsősorban más témákban rendezett nemzetközi találkozók alkalmával, de a katonai vagy terrorfenyegetettség értékelése területén elismert szakemberekkel folytatott informális beszélgetések során elhangzottak és elektronikus levelezés útján szerzett ismeretek képezik [15]. Az itt közölt információk csak tájékoztató jellegűek, de hasznos áttekintést nyújtanak a nemzetközi helyzetről. A beszélgetések célzatosan az alábbi fő kérdések mentén alakultak:

- A katonai és/vagy terrorista fenyegetettség elemzése kötelező érvényű követelmény-e megkérdezett országában?
- Ha igen, hol helyezkedik el a követelmény a jogszabályi hierarchiában, és mi magának a követelménynek a szövegezése?
- Készült-e elemző tanulmány a kérdezett országban található nukleáris létesítmények katonai és/vagy terrorista fenyegetettségének értékelésére – függetlenül attól, hogy létezik-e ilyen jogszabályi követelmény vagy nem?
- A tanulmány alapján hajtottak-e végre műszaki átalakításokat, fejlesztéseket a fizikai védelem megerősítésére?
- A tanulmány alapján hajtottak-e végre adminisztratív változtatásokat a fizikai védelem megerősítésére?

A fenti kérdésekről elbeszélgetés az alábbi országok szakembereivel történt: USA, UK, Németország, Szlovákia és Ukrajna. Az ismertetés a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség ez irányú törekvéseinek, tevékenységének bemutatásával indul.

2.1. Nemzetközi Atomenergia Ügynökség

A nukleáris anyagok fizikai védelmének erősítése érdekében a NAÜ nemzetközi egyezményt (Convention on the Physical Protection of Nuclear Material, továbbiakban Egyezmény) kezdeményezett, amelynek aláírására 1980. március 3-án került sor Bécsben és New Yorkban. Az 1987. február 8-án életbe lépett Egyezmény az egyetlen nemzetközi jogilag kötelező érvényű kötelezettség a nukleáris anyagok fizikai védelme területén, amely intézkedéseket irányoz elő a nukleáris anyagok ellen intézett támadások megelőzése, detektálása és elhárítása érdekében.

2005. júliusában Diplomáciai Konferenciát rendeztek az Egyezmény kiegészítésére és a benne előírányozottak megerősítésére. Míg az eredeti Egyezmény hatálya csak a nukleáris anyagok nemzetközi szállítására terjedt ki, addig a kiegészített Egyezmény már kötelezővé teszi tagállamai részére a területükön található békés célú nukleáris létesítmények és anyagok alkalmazásának, tárolásának és szállításának védelmét. Az Egyezmény szélesebb körű, két- és többoldalú együttműködésre ösztönzi tagállamait az elveszett vagy elloptott nukleáris anyagok lokalizálása, a szabotázs bármilyen radiológiai következményeinek enyhítése, a lehetséges támadások megelőzése és kivédése érdekében. A kiegészítés csak évek múlva lép életbe, miután az Egyezmény 112 tagállamának kétharmada ratifikálta azt.

A nukleáris anyagok egyformán magas színvonalú és hatékony védelmének elősegítésére a NAÜ egy Útmutatót dolgozott ki, amelyben ajánlásokat és követelményeket fogalmazott meg a nukleáris anyagok alkalmazásának, tárolásának és szállításának fizikai védelme érdekében. A dokumentum többszöri felülvizsgálaton esett át, legfrissebb változata az INFCIRC/225/Rev.4.

Említést érdemelnek még az IAEA-TECDOC-967 (Rev.1) és az IAEA-TECDOC-1276 számú NAÜ dokumentumok. Az előbbi a „Guidance and considerations for the implementation of INFCIRC/225/Rev.4, The Physical Protection of Nuclear Material and Nuclear Facilities”, az utóbbi a „Handbook on the physical protection of nuclear materials and facilities” címet viseli.

A NAÜ a 2001. szeptember 11-i terrortámadást követően felülvizsgálta és erősítette a nukleáris terrorizmus megelőzése, azonosítása és kivédése kapcsán végzett tevékenységét. A nukleáris anyagok és létesítmények fizikai védelme továbbra is a tagállamok felelősége és feladata, a NAÜ a tagállamok tevékenységét a fizikai védelem tudományos és műszaki megalapozásával, illetve szakértői közreműködéssel támogatja. A NAÜ tudományos és szakmai tevékenysége keretében a fent már ismertetett dokumentumokon túl kiadta a fizikai védelem általános céljait és alapvető elveit (Physical Protection Objectives and Fundamental Principles) rögzítő dokumentumot, és jelenleg is több a tagállamok ezirányú tevékenységét támogató szakmai anyag kiadása van folyamatban. A NAÜ szakértői támogató munkája is széleskörű, pl. felkérésre a NAÜ műhelytalálkozót szervez bármely tagállamának kijelölt intézményében a tervezési fenyegetettségi alap módszertanának (Design Basis Threat methodologies) ismertetésére. Ilyen műhelytalálkozóra került sor 2003. március 25-27. között az Országos Atomenergia Hivatalban.

2.1. Amerikai Egyesült Államok

Az amerikai szakemberek elmondták, hogy az USA-ban az ilyen elemzések az atomerőművek üzemeltetési engedélyét megalapozó Végleges Biztonsági Jelentéshez kapcsolódnak, tehát elvégzésüket magas szintű jogszabály írja elő (Code of Federal Regulation). 2001. szeptember 11-e után újra elvégezték valamennyi amerikai atomerőműre az elemzések felülvizsgálatát. Megtörtént a repülőgép-becsapódás megvalósíthatóságának, következményeinek értékelése is szintén valamennyi USA-beli atomerőműre.

Az elemzésekben a karhatalmi szervek feladatait az Üzemeltető önmaga nem képes modellezni, ezért e szervek bevonása volt szükséges a felülvizsgálatokba. Komoly megerősítéseket végeztek valamennyi telephelyen a felülvizsgálatok után, amelyeket a US NRC határozatokban írt elő az üzemeltető szervezetek számára. Ilyen megerősítések találhatóak például a TMI atomerőműben.

Az erőműbe vezető útvonalakon és a belső területeken megerősített, mintegy 1 m x 1 m keresztmetszetű betonelemeket helyeztek el szisztematikusan oly módon, hogy megakadályozzák a direkt behatolást nagyobb gépjárművel. Látványosan megerősítették a fegyveres védelmet is: álig felfegyverzett egyenruhások ellenőrzik a személyi beléptetést, valamint a tárgyak, eszközök ki- és befelé irányuló mozgását. Ilyen örök teljesítik a telephelyi őrzőjáratokat is.

Egy másik amerikai szakemberrel történt beszélgetés az ilyen típusú elemzések egyik módszertanáról szólt. Eszerint felhasználják a létesítményről rendelkezésre álló valószínűségi biztonsági elemzést az erőmű fizikai biztonságának értékelésében, kialakításában. Az USA-ban már 1983-ban elkészítették a fizikai biztonság értékelésére az első ilyen tanulmányt az Üzemeltető kezdeményezésére.

A szándékos károkozás a biztonságosra és megbízhatóra tervezett rendszerek, berendezések rendelkezésére állást megszünteti. Ilyen szempontból hasznos a tűz, az elárasztás és a

nagyenergiájú csőtörés PSA értékelése, hiszen az éppen az ilyen berendezéseket térképezi föl. A károkozásra irányuló beavatkozás többszintű lehet: hibafán belüli (komponens szintű), eseményfán belüli (eseményfa szintű) és kezdeti esemény szintű. Korábban az atomerőművi dokumentáció jelentős nyilvánosságot kapott az USA-ban, könnyen hozzáférhetőek voltak például a PSA elemzések, ezen változtattak. A terrortámadás által okozható veszélyeket jelentősnek ítélik: egyes becslések szerint a zónakárosodás feltételes valószínűsége igen magasra, 0,75 körülire tehető egy bekövetkező terrortámadás esetén (a terrortámadás, mint kezdeti esemény gyakorisága ismeretlen). Az elsőszintű PSA elemzésben különböző, zónakárosodásra vezető eseménysorok szerepelnek. Valamennyit tanulmányozni kell: minél egyszerűbb az eseménysor, annál könnyebb a zónakárosodást szándékosan kiváltani.

Terrortámadás ellen felkészülési-védekezési tervet kell készíteni. Fel kell térképezni a fizikai védelmi rendszert. Ennek két szintje van: az elsőbe tartoznak a főbb objektumok (útvonalak, létesítmények, kommunikációs központok), amelyeket kívülről meg lehet figyelni. A második szint a rendbiztonsági intézkedéseké (beléptető erők, behatolás jelző és egyéb monitorok, valamint az alkalmazott rendszabályok). Ezek felhasználásával készülhetnek a terrortámadás elleni tervek. Fontos az üzemi célobjektumok meghatározása. A rutinszerűen végzett tevékenységeket feltétlenül át kell szervezni: a bejárásokat rendszertelenné kell tenni, az őrzőket alkalmanként eltérő útvonalakon, eltérő erők bevonásával (hol egy, hol több járművel) kell indítani, stb.

A US NRC az amerikai nemzetbiztonsági szervek szakembereivel közösen készül az atomerőművek fizikai védelmének átfogó felügyeletére. Ennek keretében 5 éves programot indítottak, amelyben kiválasztott atomerőművek katonai vagy terrorista fenyegetésen alapuló szcenárióval balesetelhárítási gyakorlatokat tartanak az érintett partnerintézményekkel és szervekkel közösen. A gyakorlatok tapasztalatai alapján kívánnak valamennyi amerikai nukleáris létesítményre vonatkozó átfogó szabályozást kidolgozni.

2.2. Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyságban a fizikai védelem nem a nukleáris biztonsági hatóság, hanem a Kereskedelmi és Ipari Minisztériumon belül a Fizikai Védelmi Hivatal hatáskörébe tartozik. A biztonság érdekében a két hatóság szorosan együttműködik egymással. Míg az előbbi hatóság jobbra a balesetek megelőzésének érdekében a nukleáris biztonság területén tevékenykedik, addig az utóbbi a szándékos és rosszindulatból elkövetett szabotázs, lopás, stb. akciók megelőzésére, felszámolására készül.

Bár az Egyesült Királyságban nem létezik jogszabályi követelmény a nukleáris létesítmények fenyegetettségének értékelésére, ennek ellenére az FVH rendszeresen elkészíti és felülvizsgálja a létesítmények fenyegetettségének értékelését. Az elemzések végzésekor a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség ajánlásait (INFCIRC/225/Rev.4) követik.

Az Egyesült Királyságban atomerőmű fizikai biztonsága ellen irányuló támadás szcenáriójával tartottak már baleset-elhárítási gyakorlatot is.

2.3. Németország

Németországban jelenleg nincsenek követelmények a nukleárislétesítmények sebezhetőségének vizsgálatára katonai vagy terrortámadás esetén. Ennek ellenére a GRS elkészítette valamennyi atomerőmű ilyen irányú elemzését. Érdekes műszaki megoldásokat

vezettek be, a repülőátadások kivédésére. Az egyik egy rendszer, amely gyorsan, néhány perc alatt sűrű ködbe borítja a létesítményt, a másik magas kiépítésű villamosenergia-termelő szélmalom rendszere a létesítmény körül, amelyek sűrű elhelyezkedése lehetetlenné teszi a repülőgép támadás végrehajtását.

2.4. Szlovákia

Szlovákiában nem jogszabályi követelmény a nukleáris létesítmények fenyegetettségének tudományos alapokon nyugvó, szisztematikus elemzése. Ennek ellenére az atomerőműveket üzemeltető Slovenské Elektrárne készítetett ilyen jellegű tanulmányokat, de ezek összeállításában csak az érintett atomerőművek munkatársai vettek részt, honvédelmi szakembereket nem vontak be. Az elemzések nem teljes körűek, csak egy-egy kiválasztott fenyegetéstípusra (például repülőgéppel vagy terrorista csoport által végrehajtható támadás) koncentrálnak. Az eredmények figyelembevételével hajtottak végre fejlesztéseket a fizikai védelem erősítésére, de ezek sem szisztematikus tervezés alapján készültek. Érdekességként hangozott el, hogy balesetelhárítási gyakorlatot hajtottak végre, melynek szcenáriójában egy terrorista támadás elhárítása szerepelt.

2.5. Ukrajna

Ukrajnában sem követelmény a nukleárislétesítmények sebezhetőségének vizsgálata katonai vagy terrortámadás esetére. Ennek ellenére – az atomerőművek közvetlen érdekeltisége okán – elvégezték az ilyen típusú elemzéseket. Az elemzések eredménye alapján adminisztratív intézkedéseket vezettek be a fizikai védelem erősítése érdekében.

3. A KÖZELMÚLT TÖRTÉNESEI

Mind nemzetközi, mind hazai vonatkozásban nagy jelentőségű esemény volt a Bécsben 2005. július 4-8 között rendezett Diplomáciai Konferencia. A részes államok egyhangú döntéssel módosították a Nukleáris anyagok védelméről szóló Egyezményt (Convention on the Physical Protection of Nuclear National, CPPNM). A módosított Egyezményt hazánk is elsőként aláírta.

Az Egyezmény korábbi formájában csak a nemzetközi nukleáris szállítmányokra vonatkozott. A módosítás nyomán a CPPNM hatálya kiterjed a részes államok területén felhasznált, raktározott és szállított nukleáris anyagokra, illetve a nukleáris létesítmények szabotázzsal szembeni védelmére. A Konferencia elfogadta a 7. cikkben a környezetvédelemre történő utalást, valamint azt a kanadai javaslatot is, amely átemeli a nukleáris terrorizmus elleni ENSZ egyezménynek a kiadásra vonatkozó rendelkezéseit.

Ugyancsak az Egyezmény 7. cikke új bűncselekményeket határozott meg a nukleáris anyagok és nukleáris létesítmények vonatkozásában.

Az Egyezmény ratifikálása esetén az Egyezmény és a hazai jogi szabályozás összhangjának megteremtéséhez jogszabályváltozásokat és egyéb intézkedéseket kell életbe léptetni, továbbá kezdeményezni kell a Büntető Törvénykönyv kiegészítését [16].

IRODALOMJEGYZÉK

1. Convention on the Physical Protection of Nuclear Material, INFCIRC/274/rev.1, 1980
2. Physical Protection of Nuclear Materials (NM) and Nuclear Facilities (NF) – INFCIRC/225/rev.4, 1999
3. Code of conduct on the safety and security of radioactive sources, IAEA, 2004
4. 1996. évi CXVI tv. Atomenergiáról (un. Atomtörvény)
5. 89/2005. (V. 5.) Korm. rendelet a nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági követelményeiről és az ezzel összefüggő hatósági tevékenységről, 3. melléklet - Tervezési követelmények
6. 39/1997. (VII.1.) IKIM rendelet a nukleáris anyagok nyilvántartási rendszeréről
7. 33/2004. (VI.28.) BM rendelet a radioaktív anyagok központi és helyi nyilvántartásának rendjéről
8. 13/1997. (IX.3.) KHVM rendelet a kiégett nukleáris üzemanyag biztonságos vasúti szállításáról szóló szabályzat kihirdetéséről
9. 47/1997. (VIII. 26.) BM rendelet Atomenergia alkalmazásával összefüggő rendőrségi feladatokról
- 10 1997. évi CLIX. Törvény az Fegyveres Biztonsági Őrségről, a természetvédelmi és mezei őrszolgálatról
- 11 27/1998. (VI. 10.) BM rendelet a Fegyveres Biztonsági Őrség Működési és Szolgálati Szabályzatának kiadásáról
- 12 2005. évi CXXXIII. törvény személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályairól
- 13 1995. évi LXV. törvény az államtitokról és a szolgálati titokról
- 14 16/2000. (VI.8.) EüM rendelet az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
- 15 Macsuga Géza: Személyes közlemény, 2005.
- 16 Rónaky József – Horváth Kristóf – Szabó Szilárd – Solymosi József: Nukleáris non-prliferáció, Hadmérnök, 2006. december http://www.zmne.hu/hadmernok/2006_3_ronaky.php 2007-01-12